

УДК 372.881.111.1

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.64-2.30>**О. В. Ярошенко**кандидат педагогічних наук,
докторант кафедри методики викладання іноземних мов
й інформаційно-комунікаційних технологій
Київського національного лінгвістичного університету

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Статтю присвячено обґрунтуванню важливості та доцільності використання диференційованого підходу до навчання іноземної мови у закладах вищої освіти. Представлені три підходи до визначення диференціації, її зв'язок з індивідуалізацією (ототожнення понять, підпорядкування диференціації індивідуалізації, підпорядкування індивідуалізації диференціації). Проаналізовано трактування науковцями таких понять як диференційований підхід, диференційоване навчання. Наведено ключові досягнення досліджень різних науковців у впровадженні диференційованого підходу до навчання у закладах вищої освіти. Визначено, що диференціація є одним зі способів організації навчання за індивідуальною освітньою траєкторією студента, яка трактується як персональний шлях реалізації особистісного потенціалу кожного студента. Основним завданням диференціації визначено не приведення всіх студентів до кінця курсу навчання до єдиного стандарту, а досягнення ними максимально оптимальних результатів відповідно до їхніх можливостей, здібностей, психофізіологічних особливостей, інтересів і потреб. Зазначено, що поточне оцінювання досягнень студентів відбувається з метою планування навчального процесу або коригування наявного, а не задля виставлення оцінок як таких.

Для підтвердження необхідності впровадження навчання на засадах диференційованого підходу було проведено анкетування студентів для визначення домінуючого типу їхнього когнітивного стилю як способу переробки інформації (індекс організації інтелекту за А. Боуї: методична людина (power planner), радикальний реформатор (radical reformer), досвідчений дослідник (expert investigator), універсальний друг (flexible friend)). Отримані результати продемонстрували наявність серед студентів усіх типів домінуючого когнітивного стилю, що підкреслює неоднорідність способів і стилів навчання студентів, а відтак неможливість навчати усіх однаково. На основі проведеного дослідження визначено, що завдяки диференційованому підходу врахування різних чинників (індивідуально-психологічних особливостей, рівня знань, потреб, інтересів) у процесі навчання сприятиме розкриттю потенціалу кожного студента.

Ключові слова: індивідуалізація, диференціація, диференційоване навчання, диференційований підхід, індивідуальна освітня траєкторія, когнітивний стиль.

Постановка проблеми. Без адаптації освітнього процесу до реалій сьогодення підготовка затребуваного конкурентоспроможного спеціаліста у будь-якій галузі є практично неможливою. З огляду на ситуацію в освітньому середовищі можна стверджувати, що традиційна система навчання як у школах, так і у закладах вищої освіти (ЗВО) зорієнтована на «середнього» студента, що не відповідає вимогам сучасного світу, де активність, творчість, зацікавленість, наполегливість тощо цінуються дуже високо. Можливість вирішення цієї проблеми ми вбачаємо у запровадженні в освітній процес диференційованого підходу до навчання загалом і іноземної мови (далі – ІМ), зокрема, що дасть шанс створити найкращі умови для розвитку потенційних можливостей студентів відповідно до їхніх індивідуальних особливостей, здібностей, потреб та інтересів. Необхідність удосконалити освітній процес відповідно до запиту

суспільства, робити його наближеним до студентів і зумовлює **актуальність** даного дослідження. Завдяки вибору оптимального підходу або поєднання різних підходів до навчання можна сприяти розвитку кожного студента незалежно від початкового рівня знань, навичок і умінь.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою диференціації як засобу навчання, а індивідуалізації як мети навчання займалися багато вчених, серед яких: О.О. Бударний (1965 р.), Є.Я. Голант (1970 р.), В.А. Крутецький (1972 р.), М.М. Шахмаєв (1975 р.), З.Д. Ветрова (1982 р.), А.О. Кірсанов (1982 р.), С.Ю. Ніколаєва (1987 р.), Т.А. Некрасова (1988 р.), Р.Г. Щукіна (1988 р.), Є.С. Рабунський (1989 р.), В.М. Монахов, В.О. Орлов, В.В. Фірсов (1990 р.), І.Е. Унт (1990 р.), Т.П. Лісійчук (1992 р.), С.Є. Покровська (2002 р.), Т.Я. Квасюк (2006 р.), А.П. Руденко (2007 р.), Н.Ю. Кузнєцова (2014 р.), Ю.В. Баклаженко (2016 р.) та інші.

Питання диференціації як родового поняття, яке містить у собі індивідуалізацію як видове поняття, розробляли: М.М. Скаткін (1982 р.), Т.М.Клейменова(1989р.),Л.М.Тернавська(2001р.), Ю.І. Семенова (2004 р.), К.О. Суркова (2004 р.), Є.І. Ніколаєв (2005 р.), І.А. Зайцева (2007 р.), С.О. Кобцева (2007 р.), О.Л. Мохова (2012 р.), Н.М. Крашеніннікова (2015 р.), Т.П. Дружченко (2018 р.), М.Б. Щербина (2018 р.) та інші.

Кожен з науковців доклав свої зусилля для просування і популяризації диференційованого навчання, проте єдиного бачення щодо впровадження диференційованого підходу до навчання, на жаль, не має, а тому **метою** даної статті є обґрунтування важливості диференційованого підходу до навчання ІМ, порівняння наявних теорій диференційованого навчання і виокремлення важливих форм диференціації найкращих для впровадження у навчальний процес ЗВО на рівні самостійної роботи.

Виклад основного матеріалу. Насамперед, необхідно зазначити, що підхід до навчання ІМ – це базова категорія навчання ІМ, яка визначає стратегію навчання і вибір методу навчання, з допомогою якого реалізується ця стратегія; точка зору на сутність того, як слід формувати іншомовну комунікативну компетентність [1, с. 81]. Існування великої кількості різних підходів до навчання ІМ спонукає викладачів до підбору найбільш оптимального і дієвого в межах умов їхньої діяльності. Не можна стверджувати, що вибір одного чи поєднання багатьох підходів є єдино правильним шляхом, адже залежно від того, хто навчає і хто навчається, повинні бути знайдені найефективніші методи і засоби навчання для досягнення найвищих результатів.

Випускники шкіл, які вступають до різних ЗВО мають різний рівень знань, навичок і вмінь. Крім того, в межах ЗВО не завжди є можливість розподілити студентів за групами відповідно до їхнього рівня знань, а тому диференційований підхід може стати дієвим і досить результативним у процесі навчання загалом, а також ІМ.

В сучасних умовах збільшення кількості годин для самостійної роботи студентів сприяє зростанню ролі їхньої індивідуальності як суб'єктів освітнього процесу. Особливої важливості, на думку О.Л. Мохової [2, с. 12], набуває ідея вибору студентом індивідуальної освітньої траєкторії, яка трактується науковцями як персональний шлях реалізації особистісного потенціалу кожного учня/студента в освіті [3, с. 361]. Організація навчання за індивідуальною траєкторією потребує особливої методики і технології. Розв'язувати завдання в сучасній дидактиці пропонується двома способами, кожен з яких відносять до індивідуального підходу: 1) диференціація навчання відповідно до якої до кожного учня/студента пропонується під-

ходити індивідуально, диференціюючи навчальний матеріал за рівнем складності, направлено-сті або ж за будь-якими іншими параметрами; 2) надання кожному учню/студенту можливості створення власного плану засвоєння матеріалу [3, с. 360–361]. З огляду на запропоновані А.В. Хуторським варіанти організації індивідуальної освітньої траєкторії ми впевнено можемо стверджувати, що диференційоване навчання – це можливість розкрити потенціал кожного студента, адже не кожен студент може розуміти потреби та виклики сучасності, самостійно вибираючи шлях власного навчання.

Проблему диференціації процесу навчання ІМ науковці почали досліджувати ще у минулому столітті. Проте варто зазначити, що поняття диференціації та індивідуалізації розглядалося науковцями з різних точок зору.

За однією теорією поняття «диференціація» та «індивідуалізація» є синонімічними. Так, наприклад, Є. Я. Голант використовував єдиний термін «диференціація», ототожнюючи індивідуальний і диференційований підходи до навчання [4]. М. М. Шахмаєв визначає диференційованим освітньо-виховний процес, який відбувається з урахуванням типових індивідуальних відмінностей учнів/студентів, і, відповідно, навчання в умовах цього процесу – диференційованим навчанням [5, с. 252]. Крім того, М.М. Шахмаєв описав у своїй роботі різницю між внутрішньою і зовнішньою диференціацією, визначивши їх як особливу організацію навчального процесу [5, с. 252]. Проте, за внутрішньої диференціації відбувається врахування індивідуальних особливостей учнів/студентів в умовах звичайних класів/груп, що за своєю сутністю є індивідуалізацією навчання, а за зовнішньої диференціації для врахування індивідуальних особливостей учнів/студентів їх об'єднують у спеціальні диференційовані навчальні групи [5, с. 252].

За наступним підходом поняття «диференціація» та «індивідуалізація» взаємопов'язані і підпорядковуються одне одному. Так, Є.С. Рабунський та ін. розглядає диференціацію як необхідну умову індивідуалізації, тобто індивідуалізація – це мета, а диференціація – засіб досягнення цілі [6; 7; 8]. В.А. Крутецький використовує термін «диференціація» як один з проявів індивідуалізації і зводить його значення до розрізнення організаційних форм навчання [9]. Схоже трактування дає С.Є. Покровська, яка виокремлює індивідуалізацію як процес розвитку індивідуально-психологічних особливостей особистості учня усіма формами та методами системи навчання у школі, а диференціацію як організацію і підбір спеціальних умов для навчання учнів з метою ефективного розвитку їхніх індивідуальних і особистісних якостей [10]. І. Е. Унт розглядала індивідуалізацію як

врахування у процесі навчання індивідуальних особливостей учнів/студентів у всіх його формах і методах, незалежно від того, які особливості і якою мірою враховуються [11, с. 8]. Водночас диференціація, на її думку, – це врахування індивідуальних особливостей в тій формі, коли учні/студенти групуються на основі певних особливостей для окремого навчання, яке відбувається на основі різних навчальних планів і програм [11, с. 8]. Відповідно за цією теорією диференційований підхід означає роздільне навчання учнів залежно від тих чи інших притаманних їм відмінностей. Диференційоване навчання відбувається як паралельне навчання груп учнів, які відрізняються за рівнем розвитку пізнавальних можливостей: кожна група навчається у своєму темпі за окремою програмою [12].

Відповідно до третьої теорії індивідуалізація і диференціація розглядаються в якості різних способів реалізації індивідуального підходу як принципу дидактики. Якщо індивідуалізоване навчання орієнтується на окремого студента, то диференційоване навчання призначене на типові особливості певної групи студентів [13, с. 7]. М.М. Скаткін виділяє диференціацію як родове поняття, що включає в себе індивідуалізацію як видове (конкретне) поняття [14]. Освітньо-виховний процес, якому властивий поділ учнів на типологічні групи, має назву диференційованого, а навчання в його умовах називають диференційованим навчанням [14, с. 69]. Ми підтримуємо цю теорію, як і багато вчених, які досліджували особливості впровадження диференційованого підходу у процес навчання студентів ЗВО, а тому вважаємо за необхідне зупинитися на досягненнях окремих вчених більш детально.

Так, Є. І. Ніколаєв (2005, с. 9) виділив три рівні диференціації: макро-, мезо- і мікродиференціацію. Макро- і мезодиференціація – це форми зовнішньої диференціації на рівні різних ЗВО і різних факультетів/відділень одного ЗВО відповідно, а мікродиференціація – це форма внутрішньої диференціації на рівні групи [15, с. 9]. Крім того, Є.І. Ніколаєв стверджує, що диференціація є педагогічною технологією підвищення інтересу до знань, а саме диференціація змісту навчально-пізнавальної та самостійної пізнавальної діяльності [15].

І.А. Зайцева в рамках свого дослідження розглядає диференціацію навчання як процес врахування статево-вікових та індивідуальних особливостей студентів з метою розвитку їхніх задатків і здібностей під час використання різних форм і методів, а також технологій навчання (з допомогою варіювання дидактичних умов, організаційних форм, змісту, прийомів і методів навчання) [16, с. 12]. Диференційований підхід дослідниця трактує як педагогічний підхід, який враховує особливості окремих груп студентів, за якого від-

бувається поступальний процес засвоєння іншомовного матеріалу, який призводить до якісних і кількісних змін рівня знань, формування навичок і вмінь, розвитку пізнавальної сфери загалом [16, с. 12]. Крім того, диференційоване навчання містить особистісні (рівень навченості: низький, середній, високий; предметна спрямованість; професійна орієнтація; індивідуальні психофізіологічні особливості) і соціальні (національні; релігійні; соціально-майнові) характеристики [16, с. 12].

С.О. Кобцева (2007 р.) запропонувала використовувати у процесі навчання студентів змішану диференціацію як об'єднану форму внутрішньої і зовнішньої диференціації, в основі якої лежить розподіл на гомогенні групи різного рівня навченості для вивчення однієї чи кількох окремих дисциплін, наприклад, ІМ, зберігаючи гетерогенні навчальні колективи, що, на її думку, дає можливість уникнути негативних наслідків рівневої диференціації (за здібностями) [17, с. 14]. Реалізація диференційованого навчання відбувалася на основі врахування рівня базової шкільної підготовки студентів першого курсу, їхніх здібностей та мотиваційної сфери (інтереси, потреба, зацікавленість предметом) [17, с. 18]. Дослідниця обґрунтувала необхідність впровадження диференційованого навчання, пояснила потребу впровадження програм різної складності (базовий рівень “basic” – А, загальний рівень “general” – В, просунутий рівень “advanced” – С), що характеризуються варіативністю змісту і різною інтенсивністю, темпом навчання, застосуванням альтернативних форм поточного та підсумкового контролю, відповідним навчально-методичним забезпеченням, оптимальним добором видів діяльності тощо [17, с. 17–18].

О.Л. Мохова (2012 р.) розуміє диференційоване навчання у ЗВО як диференціацію змісту і використання різних дидактичних технологій з урахуванням індивідуально-особистісних особливостей студента [2, с. 9]. Крім того, під час розгляду форм диференціації дослідницею виділяються такі чинники: рівень володіння ІМ, здібності і особливості особистості, пов'язані з вивченням ІМ, рівень мотивації до вивчення ІМ [2, с. 9–10]. Дослідниця пропонує використовувати три типи текстів для навчання читання: автентичні, напівавторитетні (автентичні тексти, адаптовані шляхом скорочення і компіляції для навчальних цілей [18, с. 193]), змодельовані тексти за типом «плато» (створені для навчання тексти, які не містять незнайомого мовного матеріалу [19]) [2, с. 16].

Н.М. Крашеніннікова [20, с. 15] в межах свого дослідження обрала диференційований підхід як найбільш оптимальний для застосування, адже він дозволяє адаптувати освітній процес відповідно до рівнів підготовки, індивідуальних

особливостей та інтересів студентів, забезпечуючи формування і розвиток необхідних навичок і вмінь. Диференційоване навчання, зі свого боку, розглядається як особлива форма організації навчального процесу, яка передбачає створення варіативних умов навчання, що реалізуються з урахуванням значущих для конкретного навчального процесу чинників, серед яких: належність студентів до певного когнітивного стилю діяльності; особливість структури та змісту іншомовної компетентності; використання різних технологій навчання з дотриманням принципів диференціації [20, с. 15–16].

Основні завдання застосування диференційованого навчання майбутніх юристів були визначені Т.П. Друженко (2018 р.), а тому, використовуючи досягнення колеги, можна екстраполювати частину завдань на навчання ІМ загалом: формування іншомовної комунікативної компетентності студентів та їхній особистісний розвиток, допомога студенту в досягненні високих результатів у іншомовній комунікації; зміцнення інтересу студента до вивчення іноземної мови; формування та розвиток здібностей студентів, створення сприятливих умов, що дозволяють найбільш повно реалізувати можливості кожного студента відповідно до базового рівня знань, навичок та вмінь; організація творчої навчальної діяльності студентів; навчання студентів прийомів і способів роботи в навчальному процесі; стимулювання максимуму інтелектуальної активності студентів; створення позитивної мотивації у навчальній діяльності [21, с. 53].

У Новому словнику методичних термінів і понять диференційований підхід трактується як загальний методичний принцип навчання, який передбачає використання різних методів, прийомів залежно від цілей навчання, виду мовленнєвої діяльності, етапу навчання, мовного матеріалу, що засвоюється, а також віку студентів тощо [22, с. 65]. В.О. Агошкова, слідом за В.І. Загвязінським, визначає диференційований підхід до навчання як педагогічний підхід, що враховує особливості окремих груп студентів або учнів, за якого здійснюється поступальний процес засвоєння навчального матеріалу, що призводить до кількісних і якісних змін рівня знань, формування навичок і вмінь, розвитку пізнавальної сфери загалом [23, с. 179; 24, с. 17]. М.В. Артюхов називає диференційований підхід технологією індивідуального підходу до студентів з метою визначення їхнього рівня знань, здібностей, професійної орієнтованості для подальшого розкриття кожної особистості на всіх етапах навчання [25]. Такий процес забезпечується варіюванням дидактичних умов і способів педагогічного впливу на групу в межах однієї програми навчання [24]. Так, закордонні дослідники визначили диферен-

ційоване навчання як процес, який ведеться відповідно до навчальних уподобань окремих студентів [26, с. 2]. Освітні цілі спільні для всіх, проте методи і засоби навчання різняться залежно від вибору студентів або проведеного дослідження, на основі якого визначені найефективніші методи та засоби навчання [26]. Диференційоване навчання – це процес, в якому активними учасниками є як викладач, так і студент [23], водночас необхідно пам'ятати про забезпечення на кожному етапі навчання розвитку особистісного компоненту (мотиваційно-потребової сфери, індивідуально-психологічних особливостей, когнітивних процесів) студента як суб'єкта навчальної діяльності. Усе це у сукупності і є кількісними та якісними показниками, які характеризують навчальні можливості студента в конкретний період навчання [23]. І.М. Чередов розуміє диференційоване навчання як процес, який передбачає глибоке вивчення індивідуальних особливостей студентів, їх класифікацію за типологічним групами та організацію роботи цих груп над виконанням специфічних навчальних завдань, які сприяють їх розумовому і моральному розвитку [27, с. 7].

Основним завданням диференціації є приведення всіх студентів до кінця курсу навчання не до єдиного стандарту, а досягнення ними максимально оптимальних результатів відповідно до їхніх можливостей, здібностей, психофізіологічних особливостей [28, с. 11; 29, с. 3; 30, с. 14]. Крім того, у процесі диференційованого навчання оцінювання досягнень студентів відбувається з метою оцінки знань і вмінь студентів для визначення викладачем подальшого плану навчання або ж коригування наявного [30, с. 15; 26, с. 12; 31].

З огляду на велику кількість теоретичних матеріалів щодо важливості та необхідності впровадження диференційованого підходу до навчання ІМ ми можемо констатувати недостатність методичної та навчальної літератури з практичного втілення теоретичних засад. В межах нашого дослідження ми пропонуємо організувати самостійну роботу студентів на основі змішаної диференціації, адже студенти залишатимуться у своїх гетерогенних групах, а виконання самостійної роботи завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям відбуватиметься відповідно до диференційованих завдань, укладених залежно від навченості студентів (низького, середнього чи високого рівня), особливості сприйняття інформації (аудіали, візуали, кінестетики, дискрети), типом когнітивного стилю як способу переробки інформації (індекс організації інтелекту за А. Бойі (A. Bowie) [32]: методична людина (Power Planner), радикальний реформатор (Radical Reformer), досвідчений дослідник (Expert Investigator), універсальний друг (Flexible Friend)) та інтересів.

Для підтвердження необхідності впровадження диференційованого навчання серед 30-ти студентів третього курсу факультету сходознавства Київського національного лінгвістичного університету було проведено анкетування для визначення домінуючого типу їхнього когнітивного стилю (індексу організації інтелекту за А. Боуї [32]). В результаті опитування у 15, що складає 50% студентів, домінує тип досвідчений дослідник, який характеризується розсудливістю, практичністю, безпристрасністю, об'єктивністю, точністю, логічним мисленням. Таким студентам потрібно багато фактів, щоб зробити певні висновки, для них важливо бачити перед собою викладача-експерта, який може допомогти у складний момент, крім того, важливою є достатня кількість часу для виконання завдань, проектів, тестів, тобто поспіх не притаманний таким студентам. Ще 7 студентів, тобто 23,34%, є радикальними реформаторами, для яких властиві ризикованість, креативність, допитливість, вміння виконувати багато завдань одночасно, впевненість, мотивація до роботи, натхнення. У процесі навчання такі студенти часто дослухаються до своєї інтуїції, вигадують творчі підходи до вирішення завдань, надихають інших до роботи, полюбують користуватися автентичними матеріалами і з радістю працюють у шумному неорганізованому просторі. По 4 студенти мають домінуючий тип методична людина (13,33%) і універсальний друг (13,33%). Для методичної людини характерні організованість, старанність, надійність, методичність, педантизм, вимогливість, практичність, уважність до деталей. Такі студенти складають і дотримуються детального плану, поступово опановуючи предмет, приділяють увагу до дрібних деталей, завжди знають, що від них очікують, вимагають детальних інструкцій і пояснень. Універсальний друг – це такий тип студентів, яким притаманні спонтанність, гнучкість, вміння підлаштовуватися до змін, ентузіазм, уява і творче мислення, чуйність і співчутливість. У процесі навчання такі студенти потребують персоналізованого навчання, вони намагаються мати дружні стосунки не лише з одногрупниками, але й викладачами, реагують на емоції та почуття, вміють уважно слухати, рішення приймають серцем, а не головою.

З наведених вище результатів анкетування бачимо, що за домінуючим типом когнітивного стилю серед майбутніх філологів третього курсу є представники усіх типів, що підтверджує необхідність врахування індивідуальних особливостей у процесі навчання для розкриття потенціалу кожного студента, саме завдяки диференційованому підходу до навчання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На основі проведеного дослідження ми переконалися, що диференційований підхід

до навчання – це можливість кожного студента досягти успіху в навчанні зважаючи на свої можливості, а тому, на нашу думку, це відкриває більше можливостей для студентів і сприятиме більшій мотивації і зацікавленості у навчанні. Крім того, на основі аналізу досліджень можемо з упевненістю сказати, що диференційоване навчання – це багатообіцяючий підхід до нової якості процесу навчання ІМ, особливо в межах самостійної роботи, яка в сучасних умовах може бути виконана, наприклад, з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (смартфон, планшет, ноутбук чи комп'ютер) з доступом до навчальної платформи Moodle, завдяки чому процес навчання перетворюється на невіддільний елемент повсякденного життя студентів, навіть, по дорозі до університету.

Подальші розвідки ми вбачаємо у детальному вивченні чинників, за якими відбуватиметься диференціація навчання, розробці системи вправ для формування англомовної комунікативної компетентності майбутніх філологів у самостійній роботі.

Список використаної літератури:

1. Методика навчання іноземних мов і культур : теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін.; за заг. ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
2. Мохова О.Л. Дифференцированное обучение профессионально ориентированному чтению (английский язык, неязыковой вуз) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Московский государственный лингвистический университет. Москва, 2012. 191 с.
3. Хуторской А.В. Дидактика : Учебник для вузов. Стандарт третьего поколения. Санкт Петербург : Питер, 2017. 720 с.
4. Голант Е.Я. Дидактические основы дифференцированного обучения. *Актуальные проблемы индивидуализации обучения* : Материалы научного симпозиума. Тарту : Тарт. кн. изд-во, 1970. С. 44–52.
5. Шахмаев Н.М. Дифференциация обучения в средней общеобразовательной школе. *Дидактика средней школы (некоторые проблемы современной дидактики)* : учеб. пособие для студ. пед. ун-тов / под ред. М.А. Данилова, М.Н. Скаткина. Москва, 1975. С. 251–281.
6. Рабунский Е.С. Теория и практика реализации индивидуального подхода к школьникам в обучении : автореф. дис. д-ра пед. наук . Московский государственный университет. Москва, 1989. 24 с.
7. Монахов В.М., Орлов В.А. Углубленное изучение отдельных предметов. *Советская педагогика*. 1986. № 9. С. 31–33.

8. Монахов В.М., Орлов В.А., Фирсов В.В. Дифференциация обучения в средней школе. *Советская педагогика*. 1990. № 8. С. 42–47.
9. Крутецкий В.А. Основы педагогической психологии. Москва: Просвещение, 1972. 255 с.
10. Покровская С.Е. Дифференцированное обучение учащихся в средних общеобразовательных школах : Пособие для учителей и руководителей школ, практических школьных психологов. Мн. : Бел. наука, 2002. 123 с.
11. Унт И.Э. Индивидуализация и дифференциация обучения. Москва : Педагогика, 1990. 192 с.
12. Єременко І.Г., Вавіна Л.С., Мерсіянова Г.М. Диференційоване навчання у допоміжній школі. Київ : Радянська школа, 1979.
13. Новий тлумачний словник української мови : у 3 томах. / укладачі : В.В. Яременко, О.М. Сліпущо. Київ : «Аконіт», 2003. Т. 3. 862 с.
14. Дидактика средней школы : 2-е изд., перераб. и доп. / под ред. М.Н. Скаткина. Москва : Просвещение, 1982. 319 с.
15. Николаев Е.И. Дифференциация как педагогическая технология повышения интереса к знаниям : на примере обучения иностранному языку в неязыковом вузе : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Якут. гос. ун-т им. М.К. Амосова. Якутск, 2005. 15 с.
16. Зайцева И.А. Технология уровневой дифференциации как средство формирования профессиональной иноязычной коммуникативной компетентности студентов технического вуза : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Самарский государственный технический университет. Самара, 2007. 24 с.
17. Кобцева С.А. Дифференцированное обучение в высшем учебном заведении : на примере изучения иностранного языка студентами нелингвистических специальностей : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Мурманский государственный педагогический университет. Мурманск, 2007. 184 с.
18. Халеева И.И. Основы теории обучения пониманию иноязычной речи (подготовка переводчиков). Москва : Высшая школа, 1989. 238 с.
19. Фоломкина С.К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе. Москва : ВШ, 1987. 205 с.
20. Крашенинникова Н.Н. Дифференцированное формирование учебно-исследовательской компетенции у магистрантов технических вузов средствами английского языка : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Российский государственный педагогический университет им. А.И. Герцена. Санкт-Петербург, 2015. 24 с.
21. Дружченко Т.П. Методика диференційованого навчання англійського усного монологічного мовлення майбутніх юристів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. Київ, 2018. 269 с.
22. Азимов Э.Г., Щукин А.Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). Москва : Издательство ИКАР, 2009. 448 с.
23. Агошкова О.В. Дифференцированный подход в контексте личностно-ориентированного образования. *Вестник Адыгейского государственного университета : сетевое электронное научное издание. Серия «Педагогика и психология»*. 2008. № 3. URL: http://vestnik.adygnet.ru/files/2008.3/684/agoshkova_2008_3.pdf. (дата звернення: 22.05.2019).
24. Загвязинский В.И. О дифференцированном подходе. *Народное образование*, 1968. № 10. С. 16–23.
25. Артюхов М.В. Дифференциация как условие развития инновационных процессов в образовании. *Дифференциация образования. Региональная стратегия и тактика обеспечения инновационных процессов*. М. Новокузнецк : НДПКИ, 1996. С. 88–109.
26. Bray B, McClaskey K. Personalization vs Differentiation vs Individualization. URL: https://education.alberta.ca/media/3069745/personalizationvs_differentiationvsindividualization.pdf. (дата звернення: 22.05.2019).
27. Чередов И.М. О дифференцированном обучении на уроках. Омск : Зап.-Сиб. кн. изд-во, 1973. 155 с.
28. Суркова Е.А. Дифференцированный подход в обучении английскому языку студентов специализированных групп педагогического вуза на начальном этапе : английский язык как дополнительная специальность на факультетах физики и химии : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Рос. гос. пед. ун-т им. А.И. Герцена. Санкт-Петербург, 2004. 21 с.
29. Щосева Е.П. Дифференцированный подход к обучению монологической речи на первом этапе неязыкового вуза : (английский язык) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Моск. гос. лингвист. ун-т. Москва, 1991. 23 с.
30. Tomlinson C. The differentiated classroom: Responding to the needs of all learners. Alexandria, VA : Association for Supervision and Curriculum Development, 1999. 132 p.
31. Rethinking classroom assessment with purpose in mind : assessment for learning, assessment as learning, assessment of learning. Manitoba Education, Citizenship and Youth, 2006. 100 p. URL: https://www.edu.gov.mb.ca/k12/assess/wncp/full_doc.pdf (дата звернення: 22.05.2019).
32. Bowie A. Look Inside Your Brain. Seattle : The Learning Styles Institute, L.L.C., 1998.

Yaroshenko O. On the necessity of implementing the differentiation approach to teaching foreign languages at higher educational institutions

The article deals with the justification of the importance and expediency in taking the differentiated approach to teaching foreign languages in higher education. Three approaches that determine differentiation and its connection with individualisation are introduced (differentiation equals individualisation, differentiation is subordinated to individualisation, individualisation is subordinated to differentiation). The definitions of such notions as differentiation approach and differentiating instruction are analysed. The article provides readers with the key achievements of scientists' investigations into implementation of the differentiation approach at higher educational institutions. Differentiation is defined as one of the ways to organise instruction based on individual education path of a student as a personal opportunity to achieve every learner's potential. The main task of differentiation is not to bring all students to the unique standard at the end of studying but to make them achieve the best possible results according to their possibilities, talents, abilities, individual peculiarities, interests and needs. It is stated that the assessment of students' knowledge is a kind of means of understanding how to plan or modify the instruction.

The survey was conducted to prove the necessity of introducing the differentiation approach into teaching. The dominant cognitive styles of students were determined (Mind Organisation Index according to A. Bowie: Power Planner, Radical Reformer, Expert Investigator, and Flexible Friend). The results of the survey demonstrated that there are all types of dominant cognitive styles available in the group which highlights the heterogeneity of learning styles of students thus explaining why it is impossible to teach everyone in the same way. Basing on the conducted research, it is specified that owing to differentiated approach the possibility to take into consideration different factors (individual-psychological peculiarities, knowledge level, needs, and interests) will contribute to realization of every student's full potential.

Key words: individualization, differentiation, differentiating instruction, differentiation approach, individual education path, cognitive style.